

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrlet Din 150, za pol leta Din 300, za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palata Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Izobrazbe,
izobrazbe!

Proletariat vsega sveta zavestno ali podzavestno stremi za spremembo današnjega kapitalističnega družabnega reda, stremi po novem oblikovanju življenja vsega človeštva.

Delavstvo kot razmeroma najbolj napreden, izobražen in preudaren del proletariata se skuša v boju proti kapitalizmu v svojih strokovnih in političnih organizacijah. Iz vseh večjih in manjših mezdnih gibanj in nastopov, političnih bojov in uveljavljanja v vodstvu države in njenih organov, iz akcij za kulturno istovrstnostjo z vladajočimi pa mora voditi jasno načrtano pot k proletarski socialistični družbi. Ni dovolj, da vidi in zna hoditi pot k osvobojenju samo par »navdahnjenih« voditeljev, ampak mora v proletarskem osvobodilnem boju biti visoko aktivno delujoča najširša množica proletariata. To sodelovanje pa je mogoče le kulturnemu, izobraženemu proletariatu.

Vsakemu prizadevanju, da pridejo delavci v vodstvo tovarov, obratov, delavnic ali da se jim da neposredno zastopstvo v njihovih ustanovah, se ugovarja, da delavstvo za te posle še davno ni zrelo. Delavstvo je pač v odločujoči meri za vodstvo gospodarstva že zrelo, dvomljivo pa je, v koliko je zato najširši krog delavstva sposoben po svoji umski izobrazbi.

Gotovo je ta zaostalost v pogledu umske izobrazbe, katero si mora delavstvo Jugoslavije, ne izvzemši Slovenije, kar enostavno priznati in je zanj tudi najboljše, da si jo prizna, posledica gospodarskih in kulturnih razmer, v katerih je delavstvo moralo živeti vse do prav zadnjega časa.

Današnja stopnja izobraženosti našega delavstva je posledica politike golega izkoriščanja delavcev od strani kapitalistov, ki se še kljub vsej demokraciji 20. stoletja dejansko izvaja. Prav bi bilo, ako bi bili ti časi že v preteklosti, ali pri nas so še vedno prava resničnost. Delavec si ne more pridobivati izobrazbe, ne more biti »kulturni«, ako mu njegova mezda zadostuje komaj za golo življenje. Le prerazumljivo je, da se tudi resna prizadevanja za izobrazbo modernega delavstva toliko časa ne bodo zadovoljivo uveljavila, dokler mu ne bo vsaj malo omogočeno z zboljšanjem gnotnega položaja zmanjšati njegove skrbi za obstoj sebe in družine in omogočeno gojiti vsakemu poedincu tudi duhovno plat njegove osebnosti.

Pri tem se nam z vso jasnostjo odpira nujna zvezanost delavskih strokovnih in kulturnih organizacij kot organov delavskega pokreta, ki morata s svojim delom posegati ena v drugo, druga drugo predpostavljati in izpopolnjevati in s pritegnitvijo delavskih gospodarskih organizacij enotno voditi razredno borbo.

Znanje, ki si ga pridobi proletarska mladina pri obveznem posejanju današnje šole, katera se ne ozira na posebne življenjske pogoje in stremeljenja delavstva, ni zadostno. Je le neka podlaga, na kateri mora zlasti odraščajoča proletarska mladina, pa tudi starejši, svoje obzorje širiti in izpopolniti.

Vse prizadevanje strokovnih in kulturnih organizacij pa se močno razblinja tudi radi nerazumevanja potrebe in izrednega pomena izobraženosti delavstva kot celote ali kot posameznika. Pobijati med delavstvom tako nezavednost je apostolsko delo in prava naloga organiziranega delavstva. Le razumno in izobraženo delavstvo ne bo več slepo služilo kapitalizmu, ampak bo šlo vedno bolj za tem, da si samo odloča o svoji usodi.

Zlasti krščansko socialistično delavstvo se mora z vso resnostjo zavedati še prav posebnih nalog, ki so mu naložene. Kajti nam ne gre samo za to, da se

le umsko čim višje izpopolnimo, ampak da se tudi npravno in religiozno usovršimo v vso možno polnost človeka — otroka božjega.

Novice.

Doma.

Banske uprave začno poslovati dne 11. novembra.

Predsednik ministrskega sveta general Peter Zivković kot notranji minister je odredil 1. t. m.:

1. da preneha poslovanje dosedanjih velikih županstev v nedeljo 10. t. m., in da preidejo naslednji dan, v ponedeljek, vsi njihovi posli na pristojne banske uprave;

2. da preneha poslovanje dosedanjih oblastnih samouprav v petek 15. t. m., in da preidejo vsi njihovi posli v soboto, dne 16. t. m. na pristojne banske uprave.

Zastopnik velikega župana, vl. svetnik dr. Andrejka objavlja:

Na podstavi ministrstva za notranje posle z dne 1. nov. 1929, br. 48.630-III se ukinja poslovanje dosedanjih županij z 10. novembrom 1929, poslovanje oblastnih samouprav pa s 15. novembrom t. l. Pristojnost županij ter oblastnih samouprav preide z 11. novembrom 1929 odnosno s 16. novembrom 1929 na pristojno kraljevsko bansko upravo.

Glede na to je vse uradne pošiljke, za katere je bila doslej pristojna županija Ljubljana odnosno županija v Mariboru, naslavljeni od 11. novembra 1929 dalje na kraljevo bansko upravo v Ljubljani.

Uradne pošiljke, za katere je bila doslej pristojna oblastna samouprava ljubljanske odnosno mariborske oblasti, pa je od 16. novembra 1929 naslavljeni istakto na kraljevsko bansko upravo v Ljubljani.

Banski sveti.

Poroča se: V najkrajšem času bo dodeljen banom kot posvetovalni organ banski svet, ki bo sestojal iz gotovega števila s kraljevim ukazom imenovanih članov kot reprezentantov posameznih gospodarskih in socialnih slojev prebivalstva, razen tega pa mu bodo pridruženi še kot virilisti predstojniki vseh oddelkov banske uprave.

Banskemu svetu bo predsedoval ban odnosno pomočnik bana. Delokrog banskega sveta bo določen s posebno uredbo. Banski svet dravske banovine bo imel 22 do 25 imenovanih članov, tako da bo štel skupno z virilisti 30 do 33 članov. Banski svet bo imel predvsem nalogo, da razpravlja o proračunu banovine, vendar pa nima pravice odločevanja, ki pripada izključno le banu odnosno finančnemu ministru.

Jugoslavija in Bolgarija.

Jugoslovanska vlada je odobrila zapisnike pirotskih dogovorov in sporočila bolgarski vladi, naj stopijo tozadevne določbe v veljavo 5. novembra. Bolgarija, ki je dogovore že preje odobrila, je vzela to na znanje. Predpisi teh dogovorov imajo v smislu sporazuma trajati samo 3 mesece. Zato sta se vladi sporazumeli, da se 15. novembra zopet sestane mešana komisija, ki naj skuša vsa vprašanja medsebojnih odnošajev rešiti temeljito za dalj časa, da se ustvarijo zares sosedski odnošaji. Razgovori se bodo vršili v Sofiji.

Glavni tajnik Društva Narogov v Jugoslaviji.

Te dni se mudi v Belgradu glavni tajnik Društva narodov v Ženevi Anglež Erice Drummond. Pred prihodom v Jugoslavijo je bil v Rimu na obisku pri Mussoliniju in tudi pri papežu v avdienci. Nekateri listi vedo povedati, da je

prosil papeža za posredovanje med Italijo in Jugoslavijo. V Belgradu je bil sprejet od kralja v avdienci.

Louis de Brouckère.

Skozi Jugoslavijo potuje te dni tudi belgijski senator in vseučiliški profesor v Bruslju Louis de Brouckère kot delegat II. internacionale. Namen njegovega potovanja je študij balkanskih razmer in balkanskega vprašanja, o čemer bo poročal II. internacionali. Prišel je iz Bolgarije, kjer je bil v stikih z bolgarskimi socialisti. V sredo 6. t. m. se je mudil tudi v Ljubljani kot gost Delavske zbornice ter si je ogledal delavske ustanove.

Uboj dveh zagrebških detektivov.

Notranje ministrstvo je objavilo, da je uprava zagrebških policije poslala dva svoja detektiva v tovarno Siemens pri Zagrebu, da aretirata šoferja te tvrdke Ivana Babiča. Ko sta ga hotela aretirati, je ta brez besede potegnil revolver in oddal na vsakega po en strel. Detektiva sta bila zadeta v prsi, eden je bil takoj mrtev, drugi pa je dobil težko poškodbo. Babič je pobegnil. Policija je nato v svrhu izsleditve Babiča poslala dva agenta k njegovemu prijatelju Hraniloviću. Tudi ta je takoj začel streljati nanju in enega na mestu ubil, drugega pa ranil in pobegnil, vendar je bil pozneje prijet. — Notranje ministrstvo je sedaj razpisalo nagrado 200.000 Din za onega, ki izsledi ali pripomore izslediti ubegalega šoferja.

Po svetu.

V čehoslovaški republikli je po volitvah, pri katerih so znatno napredovali socialisti, postalo aktualno vprašanje njih vstopa v vlado. Dosedanji ministrski predsednik Udržal je že prejel naročilo za sestavo nove vlade in se trenutno pogaja z zastopniki posameznih strank.

Na Francoskem so poskusili sestaviti po Briandovem odstopu, ki so ga povzročili desničarski nacionalni napetosti, vlado, ki bi se naj naslanjala predvsem na levičarske stranke. Že je izgledalo, da je vlada sestavljena, ko so naenkrat socialisti z malo večino sklenili, da ne sodelujejo. Zaradi tega je situacija postala nevzdržna brez podpore desnice. Tako se je zgodilo, da je nova francoska vlada, ki ji načeljuje dosedanji notranji minister Tardieu, oprta na stranke desnice, iz katerih izhaja velika večina ministrov. Tisti, ki so Brianda vrgli, ga imajo sedaj v svoji sredi zopet kot zunanjskega ministra.

V Avstriji se vrši ustavna borba v parlamentarnem odboru z nezmanjšano obojestransko trdovratnostjo. Na zunaj pa tudi preizkušajo svoje sile tako socialisti kakor Heimwehr. V neki tovarni je vodstvo oziroma lastništvo izprlo vse delavce, ker niso hoteli sprejeti v svojo sredo nekatere delavce — pristaše Heimwehra. Izprtim delavcem pa zagotavljajo solidarnost tovariši po drugih krajih in službah ter groze s splošnim štrajkom.

V Nemčiji je predlog Hugenberga za ljudsko glasovanje o sprejetju Youngovega načrta vzbudil energično protiakcijo. Ker bo verjetno parlament z davni predlog odklonil, se bo enkrat pozimi vršilo splošno ljudsko glasovanje, kjer mora dobiti Hugenberg preko 20 milijonov glasov, če hoče prodreti. Sedaj jih je z veliko težavo spravil vendarle nekaj nad štiri milijone, kar je še

vedno veliko v današnji dobi iztreenja.

Poljska, ta slovanska velesila se v svoji notranji politiki zopet vznemirja. Maršalu Pilsudskemu ni všeč parlament, ki po njegovem naziranju dosti govori, pa nič ne naredi. Zato ima Pilsudski namero takole sčasoma poslati parlament v neprosto voljni pokoj. Minuli teden je bila že podoba, da bo maršal s četo oficirjev, ki je prišla v parlament, razgnal ljudske zastopnike. Situacijo je zaenkrat rešil predsednik parlamenta, ki je seje odgodil. Na Poljskem že dolgo vre. Dosedaj je zadnja leta neomejeno gospodaril Pilsudski, ki je postavljaj vlade, predsednika republike itd. Sedaj se mu je parlament uprl. Borba bo huda med silo sablje in besede.

V Italiji se preganjajo naši rojaki brez prestanka. Potem, ko so na zasrmovalen način usmrtili mučenika Vladimirja Gortana, so se pojavili v raznih krajih protirežimski letaki. To je dalo povod fašističnim oblastem, da so v masi aretirale naše rojake in jih pozaprele. Število nesrečnežev se niti ne da točno dognati, ker je vsako poročanje o tem prepovedano. V 20. stoletju nam Slovenem izginja pravica za pravico; temno in mrko je naše obzorje vsenaokoli. Toda našega upanja nam ne bo odvzela nobena sila. Trdno verujemo v zopetno vstajenje vseh zatiranih in preganjanih.

Volitve v Badenu (Nemčija). V nedeljo 27. oktobra so se vršile volitve v deželni zbor v južni nemški državi Baden. Pri volitvah je nastopila tudi mlada nemška krščansko socialna stranka, ki pa ni dobila zaenkrat od 88 mandatov nobenega. Glasilo stranke razmotriva položaj v volivni borbi. Priznava, da ni bilo uspeha radi še ne povsod izpeljane organizacije. Propaganda ni bila živahna in voditelji so se še preveč zanašali na centralo stranke in premalo nase. Toda vse to še ni nič proti drugim okoliščinam. Volivni boj se je vodil skrajno surovo in je moral vzeti poštenemu človeku vsako voljo do dela v javnem življenju. Nacionalci so naravnost besneli. Centrum je obilo grešil in mora za svoj uspeh biti hvaležen v veliki meri nepošteni volivni borbi. Centrum in cerkev sta bila razglašena s prižnic kot eno. Katoličanom se je prepovedala udeležba shodov krščansko socialne stranke; rušil se je mir družin, ker so bile žene naščuvane proti svojim možem, pristašem krščansko socialne stranke. Izjave in govori kandidatov te stranke so se potvarjali. List zaključuje, da je izid volitev zabrisal resnico: široke ljudske množice čim dalje bolj padajo v proletarstvo. Te volitve še niso bile nikaka ločitev duhov, kajti vse stare stranke vzgajajo svoje ljudi v istem duhu. Sedaj po minuli volivni borbi je zopet čas za resno delo prepričevanja in ustvarjanja. Apatijo in gnus do gnusnih razmer je pa pokazalo volivstvo samo s tem, da se je udeležilo volitev le z majhno udeležbo 65 odstotkov.

Celo v Španiji osemurnik. Pred nedavnim je obvestila španska vlada mednarodni urad dela, da bo ratificirala mednar. delavsko konvencijo o osemurnem delavniku pogojno. Konvencija stopi na Španskem v polnem obsegu v veljavo, brž ko bodo isto ratificirale tudi Nemčija, Francija, Anglija in Italija. Kakor znano, je v vseh teh državah konvencija že ratificirana ali pa bo v najkrajšem času. Istočasno je Španija brezpogojno ratificirala konvencijo o odškodnini v nesrečnih slučajih in o enakopravnosti tu- in inozemcev v teh slučajih.

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik.

Napredovanje v stopnjah osnovne plače.

Člani često prosijo za intervencijo radi napredovanja v stopnjah osnovne plače. To pa še posebno oni, ki so prešli iz neeksekutivne službe v eksekutivno, bodisi z dnem prevedbe, bodisi pozneje vsled dodelitve v tako službo.

Kakor je vsem znano, napreduje eksekutivno osebje v smislu čl. 42. zakona o drž. prom. osebju po dveh in pol leta službe v višjo stopnjo osnovne plače, neeksekutivno pa po treh letih. Pri prehodu iz ene v drugo službo je treba šele določiti, kdaj bo tak uslužbenec prihodnjič napredoval, ali po 2½ ali po 3 letih, ker zakon za take slučaje ničesar točnega ne predvideva. Marsikdo si skuša to sam izračunati, pa se pri tem vsteje, ali pa napačno uporablja zakonske določbe, ter zahteva kesneje pojasnila.

Avtomatsko napredovanje bazira na čl. 42. zakona. V smislu zadnjega odstavka tega člena se je pri prevedbi določil vsakemu »rang«, t. j. rok, od katerega se računa nadaljnje napredovanje v osnovni plači. Napredovanje se vrši, kakor je vsakemu znano, le 1. januarja in 1. julija vsakega leta in je avtomatsko napredovanje med tema rokoma po zakonu nemogoče. Na podlagi tega ranga so uslužbeni, ki so vstopili v službo v času od 1. januarja do 31. marca in od 1. julija do 30. septembra, na času službe pridobili, drugi pa, ki so vstopili od 1. aprila do 30. junija in od 1. oktobra do 31. decembra, so pa ravno toliko izgubili, ako upoštevamo dan faktičnega vstopa v službo. Enim se namreč računa napredovanje od roka, ki sega še pred začetek službe, drugim pa od roka, ki pade že po vstopu v službo.

Ako se torej pri računanju bodočega roka za avtomatsko napredovanje uslužbenca, ki je prestopil iz neeksekutivne službe v eksekutivno, upošteva rang, ne pade napredovanje ravno na 1. januar ali 1. julij, ampak na dan, ki se nahaja med tema datumoma! V smislu čl. 42. zakona se počem vzame rok, ki je bližji temu dnevu. Pri tem seveda zopet uslužbenec pridobe ali pa izgube na času, ki se računa za napredovanje. Zanimivo pri tem je to, da ravno oni, ki so že pri določevanju ranga na službi pridobili, sedaj zopet pridobijo, oni pa, ki so preje pri tem izgubili, so sedaj zopet prikrasani. Na ta način pridobljen oziroma izgubljen čas službe v obeh slučajih skupaj, znaša pri nekaterih preko treh mesecev.

Vzemimo, da je nekdo vstopil v službo 1. aprila; bližji napredovalni rok je 1. julij, drugemu pa, ki je vstopil 30. marca, se računa napredovanje od 1. januarja. V obeh slučajih znaša popravek 3 mesece in ne več. Iz tega se da sklepati, da sme uslužbenec pri računanju avtomatskega napredovanja pri-

dobiti ali izgubiti po zakonskih določbah največ 3 mesece službe. Prej opisani način računanja avtomatskega napredovanja je torej napačen. Ker pa ni bilo zadevnega pojasnila za take slučaje, se je pri prvih avtomatskih napredovanjih ravnalo po tem napačnem načinu. Glavna kontrola seveda s tem ni bila zadovoljna in se je pritožila na državni svet, ki je pritožbam ugodil. Na podlagi posameznih razsodb je izdalo potem ministrstvo za promet pojasnilo in striktno naročilo, da se za napredovanje v skupinah položajne plače, kakor tudi za napredovanje v stopnjah osnovne plače sme upoštevati le leta službe, nikakor pa ne ranga. Ako se upoštevajo le leta službe, izostanejo preje omenjene napake.

Kakor že preje omenjeno, napreduje neeksekutivni uslužbenec po treh letih, eksekutivni pa po 2 in pol. Da pa se izognemo dvojnemu računanju, se pretvori eksekutivna služba v neeksekutivno tako, da se eksekutivni doda še pribitek 20% ali eno petino, kolikor znaša razlika med 2 in pol in 3. Torej za en mesec eksekutivne službe se računa en mesec na šest dni, za pol leta sedem mesecev in šest dni in za eno leto 14 mesecev in 12 dni itd.

Pri prestopu iz neeksekutivne službe v eksekutivno ali narobe se določi bodoči rok za napredovanje tako, da se vzame efektivni čas neeksekutivne in eksekutivne službe ter doda še za vsak mesec eksekutivne službe 6 dni pribitka. S tem se izognemo dvojnemu določevanju roka za napredovanje. Seveda se tudi pri tem postopanju ne dobi ravno 3, 6, 9 itd. let službe, ampak nekaj manj ali več. Ta razlika pa, kakor smo že omenili, sme znašati največ 3 mesece in sicer po efektivnem trajanju. Za drugo stopnjo je torej v eksekutivni službi treba imeti z eksekutivnim pribitkom najmanj 2 leti 9 mesecev in 1 dan ali največ 3 leta 4 mesece in 6 dni službe. Ta zadnja številka se bo marsikomu zdela prevelika, pa ni tako. Upoštevati je namreč treba razliko med minimalno dobo 2 leti in 9 meseci ter maksimalno 3 leta 3 mesece, ki velja za neeksekutivno osebje. Ta znaša celega pol leta in pribitek za ta čas se računa 1 mesec in 6 dni. Za toliko je potem tudi maksimalna doba za napredovanje v višjo stopnjo osnovne plače eksekutivnega osebja večja. Faktična razlika 3 mesecev, ki je po zakonu dovoljena, torej ni prekoračena.

Napredovanje v skupinah položajne plače.

Napredovanje v skupinah položajne plače ni tako točno urejeno z zakonom, kakor je to pri napredovanju v stopnjah osnovne plače. Zakon pač predvideva najmanjše roke za vstop v nadaljnje skupine položajne plače, sicer pa prepušča vse drugo uvidnosti uprave. Z drugi-

mi besedami: zakon ne določa, kdaj uslužbenec mora napredovati, ampak le, kdaj lahko napreduje. Ravno to je vzrok, da se uslužbeni večkrat pritožujejo radi napredovanja v skupinah položajne plače.

Člen 50. se glasi: »Uslužbenec ne sme, četudi je opravil izpite, prestopiti iz pripravljalne skupine (to je najnižje), če ni prebil v njej od dne, ko je vstopil v službo, najmanj 3 leta v službi, ki se mu šteje za napredovanje.« Iz te določbe je razvidno: 1. da napredovanje v skupinah ni vezano na noben termin in 2. da se priznava le regulirana služba, to je služba s sistemizirano letno plačo. Poleg tega seveda tudi, da se zahteva za vstop iz najnižje v prvo višjo skupino poleg strokovnega izpita in v zmislu čl. 26. priznanja stalnosti tudi najmanj tri leta službe. Po zadnjem odstavku čl. 42. se šteje postavitve zaradi nadaljnega napredovanja v osnovni plači od 1. januarja ali od 1. julija, kateremu datumu je pač bližji dan postavitve. Člen 50. pa ravno izključuje tako računanje za napredovanje v skupinah in določa, da se sme vzeti v poštev le efektivna služba. Isto določata tudi člena 51. in 52., ki navajata najmanjše roke, ki jih mora uslužbenec doživeti od dne, ko vstopi v službo, oziroma od dne postavitve. Potemtakem napreduje tudi eksekutivno osebje le po efektivnem trajanju službe in ne s pribitkom za eksekutivno službo, ki računa za napredovanje v osnovni plači.

Ker so v členih 51. in 52. predpisani le najmanjši roki, lahko ostane uslužbenec tudi dalje časa v isti skupini. S tem, da je doživljal minimalni rok efektivne službe, ki jo predvideva zakon, si uslužbenec še ni pridobil pravice, da bi moral napredovati v višjo skupino. Uprava lahko takemu uslužbencu napredovanje prizna ali pa ne, upoštevati mora le omejitve, ki so določene v čl. 53. Po tem se ne računa za napredovanje v skupinah položajne plače leta, ko je bil uslužbenec slab ocenjen in pa oni čas, za katerega mu je bilo napredovanje ustavljeno z disciplinsko razsodbo.

(Dalje prihodnjič.)

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem »Prometni zvezi« za podporo v znesku Din 150, katero sem prejel v času moje bolezni. Vsem tovarišem priporočam, da se organizirajo v »Prometni zvezi«, ki nudi pomoč ne samo v strokovnih zadevah, ampak tudi ne pozabi članov, ki so zašli v stisko radi bolezni ali nesreče. Za podporo pa »Bog plačaj!« — Lesjak Valentin.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem »Prometni zvezi« za podporo Din 200, ki mi jo je nakazala v moji bolezni. Železničarji, organizirajte se v »Prometni zvezi!« — Vresk Janez.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Počasi se pri nas razmere nekoliko boljšujejo. Ne sicer v obratih, ampak v organizaciji. Rastemo. Toda ne samo to. Vedno več nas je, kateri razumemo potrebo močne in strupne organizacije, vedno več, katerih ne plaši vsak vetrič in grožnja. Naše delo

in stremljenje gre za tem, da rednim in praviim potom dosežemo, kar nam gre. Ako je kaj pomanjkljivega, nismo krivi mi organizirani, ampak tisti, ki še vedno samo kritizirajo pa nič ne delajo, še manj pa doprinesejo kakšno žrtev pa najsi bo to v katerenkoli oziru. Naš zadnji sestanek je pokazal, da so se začeli za pokret in organizacijo zanimati tudi mlajši delavci. Prav je tako, v mladini je bodočnost vsake organizacije in tudi napredka. — Tov. tajnik nam je govoril o racionalizaciji dela, obratov in vseh mogočih stvareh, ki so s tem problemom v neposredni zvezi. Bilo je zelo zanimivo, čuti bi morali tudi ostali, kaj zmoro strumno organizirani kapital in kaj bi doseglo tudi delavstvo ako bi imelo dobro izvedene organizacije. — Kritizirati moramo, da podjetje »Res« ne da, niti ne dovoli delavcem nabiranje drv. Zima se bliža, vse polno drv je okoli nas, mi pa smo popolnoma brez njih. Za posteljo plača vsak posameznik 45 dinarjev na mesec in nas stanuje v eni sobi po 20 do 30. Mnenja smo, da bi podjetje bilo vsaj nekoliko uvidno in nam dalo nekoliko drv, saj vendar popolnoma nič ne stanejo. Celi kupi gnijejo v gozdu, mi pa naj poleg njih po težkem delu vsi premraženi zmrzujemo. — Delavec.

Rudarji

Zagorje. Vse člane obveščamo, da se vršijo seje naše skupine vedno vsako prvo nedeljo v mesecu, sestanki članov pa vsako tretjo nedeljo v mesecu. Posebnih vabil ne bomo razpošiljali. Dolžnost vsakega je, da pride vsako tretjo nedeljo na sestanek. Tovariši, pridite, posebno novi člani! Privedite še druge s seboj, da se porazgovorimo, kako naše vrste še bolj utrđimo. — Omenim naj še to, da smo praznovali praznik vseh svetnikov pri nas tako, da smo morali delati s polno paro! Le v Kotredežu, so rudarji pokazali še nekaj vernosti in solidarnosti. G. obratovodja jim je rekel, da kdor hoče ostati doma, lahko ostane, da ne bo imel pisanega »plavega«. No, tako je ostala cela popoldanska izmena doma.

Rentnikom, vdovam in sirotam.

Socialno-zavarovalna pogodba med našo državo in Nemčijo je ratificirana. Pričeti se mora izvajati. V to svrhu je ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje vse potrebno odredilo. Velikim županom je bil poslan razpis, s katerim imajo veliki župani preko srezkih poglavarstev in občin pozvati vse rentnike, vdove in sirote, katerih se omenjena pogodba tiče, da nemudoma svoje zahteve napram nemškimi socialno-zavarovalnim zavodom prijavijo. Ta poziv pa se tiče tudi oseb, katerim rente ali druge dajatve sploh niso bile priznane, pa so prizadete osebe mislele, da jim rente ali dajatve po zakonu pripadajo. Predvsem pa se poziv tiče oseb, katerim je bilo svoječasno nadaljno izplačevanje rente po nemških zavodih

Atom:

Vsi smo enaki.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

41. Kljub temu bi le-te, če bi slušali krščanske zapovedi, vezalo med seboj ne samo prijateljstvo, ampak tudi bratovska ljubezen. Čutili bi namreč in razumeli, da so prav vsi ljudje ustvarjeni od skupnega Očeta, Boga, da vsi teže za enim in istim najvišjim dobrim, ki je Bog sam, kateri edini more napraviti popolnoma in neomejeno blažene tako ljudi kakor angele. Enako so tudi vsi odrešeni po dobroti Jezusa Kristusa in povzdignjeni v dostojanstvo otrok božjih, povsem z bratovsko vezjo spojeni tako med seboj, kakor tudi s Kristusom Gospodom, ki je »proorojeni med mnogimi brati« (Rim. 8, 29). Prav tako pripadajo naravne dobrine in darovi božje milosti skupno in brez razlike vesoljnemu človeškemu rodu, in nihče, ki se sam ne skaže nevednega, ne more biti izdedinjen od nebeške sreče. »Ako pa otroci, (smo) tudi dediči, dediči sicer božji, sodediči pa Kristusovi« (Rim. 8, 17).

42. Take je oblika dolžnosti in pravic, kakor jo očitno izpoveduje krščanska filozofija. Ali ne bi v najkrajšem času miroval sleherni spor, kjer bi ista v državljanski družbi bila uveljavljena?

Ni je morda stvari, po kateri bi človeško srce tako hrepenelo, kakor po medsebojni enakosti in prav tako je ni stvari, ki bi jo težje prenašalo, kakor

neenakost, v kolikor le-ta ni utemeljena v človeški naravi sami. Katoliška cerkev je bila prva, ki je proglasila javno, da so pred Bogom vsi ljudje enaki. Božja beseda: »Vi vsi ste bratje« (Mt. 23, 8) in božji zgled Kristusov, da je prišel na svet, da bi stregel, ne pa, da bi se mu streglo (Mt. 20, 28), je preobrnil vse stoletne predsodke poganizma.

Če kje, tedaj lahko na teh besedah spoznamo, da so božje. Vsa svetovna zgodovina je priča tega boja, ki ga je morala izbojevati božja hčerka resnica, s prastarimi predsodki človeškega rodu. Koliko truda je bilo treba, da so se priznale vsem ljudem enake državljanske pravice. Kakor hitro se je udomačila med ljudmi ideja vesoljnega bratstva, popolne enakosti vseh ljudi pred Bogom, je ta ideja začela poganjati korenine tudi na vseh drugih poljih. Enakosti pred Bogom je nujno morala slediti enakost ljudi pred postavo v državah in enakost tudi v socialnem družabnem življenju.

Prvi znaki enakosti so se pokazali v odpravi suženstva. Tozadevno je prvi korak napravil Konstantin, ko je proglasil, da je uboj sužna kazniv. S tem je bila uradno proglašena državljanska enakost ljudi. Sledila mu je postava istega cesarja, ki je vsako pohabljenje sužna kaznovala s tem, da je bil sužen oproščen in zaplenjeno vse premoženje gospodarjevo. Korak za korakom si je tako utirala ideja enakosti med vsemi ljudmi pot in zmago v človeški družbi.

Komaj je bila priborjena enakost glede življenja in telesne nedotakljivosti, se je začel še hušji in enako važen boj za lastninsko pravico. Skozi stoletja so maloštevilni bili lastniki zemlje in stotisoči

so morali isto obdelovati brez lastne grude v odvisnosti od svojih gospodarjev. Kdor le nekoliko pozna zgodovino, bo tudi vedel, da boji za »staro pravdo« med Slovenci in kmetiški upori niso bili drugo, kot boji za enakopravnost v posedovanju.

Povsem naravno je sledil tej borbi boj za enakost političnih pravic in posledica tega je bila splošna in enaka volivna pravica, z drugimi besedami povedano: demokracija. Polagoma se je iz tega razvila borba za enakopravnost žensk z moškimi, ki trenutno še vedno traja.

Potek zgodovine je pokazal, da enakost za veliko množico ljudi z vsem tem še ni bila dosežena, zato se je začel boj za tako imenovano socialno enakost, to se pravi, za enakost pri udeleževanju sadov dela, ki proizvajajo, če ne vse, vsaj ogromno večino zemeljskih dobrin. To enakost poudarja papež Leon XIII. v svoji okrožnici, rekoč: »da pripadajo vse naravne dobrine skupno in brez razlike vesoljnemu človeškemu rodu«. In v svoji okrožnici »Humanum genus« z dne 20. aprila 1884 pravi: »Če premislimo, da so vsi ljudje istega pokolenja in iste narave, in da morajo vsi težiti za istim ciljem, in če pogledamo na dolžnosti in pravice, ki iz tega dejstva izvirajo, ne more biti dvoma, da so vsi ljudje enaki. Toda kakor nimajo vsi enakih darov uma in duha ter se telesno razlikujejo med seboj in med drugim, tisočera razlika med njimi glede naravnosti, okusa, značaja itd., je jasno, da v človeški družbi ni možno uvesti matematične enakosti med ljudmi.« Naravne razlike pač vedno ostanejo, čeprav se še tako približujemo in smo se približevali enakosti, bratstvu med ljudmi.

ustavljeno, ker so prebivali na ozemlju naše kraljevine ali jim renta iz istega razloga sploh ni bila priznana.

Organ, kateremu je ministrstvo poverilo praktično izvedbo pogodbe je Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu (Mihanovičeva ulica broj 3).

Prijave, katere pa morajo biti **opremljene** z vsemi potrebnimi listinami, je pismeno ali ustmeno predložiti Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani, njegovim ekspozituram ali pa bratovskim skladnicam. Stranka, katere potrebnih listin nima pri rokah, naj v prijavi izjavi, ako se morda te listine

že nahajajo pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu; v nasprotnem slučaju pa mora stranka listine od urada ali osebe, pri kateri iste leže, zahtevati nazaj in prijavi priložiti.

Ker je rok za prijave kratek, s tem Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani prizadeje stranke na nujnost prijave opozarja. Prijave, ki bi se izvršile po pošti, zlasti, ako so jim priložene listine, je po možnosti poslati priporočeno. Nihče naj s prijavo ne odlašja, ker v tem slučaju urad ne more prevzeti jamstva, da bo prizadeti prišel do svojih pravic.

Pokojninski fond nameščenecv SUZOR-a.

Pragmatično nastavljeni nameščenci OUZD-a v Ljubljani niso zavarovani pri Pokojninskem zavodu privatnih nameščenecv v Ljubljani, ampak pri Pokojninskem fondu SUZOR-a v Zagrebu. Prispevki za to pokojninsko zavarovanje znašajo 20% vseh rednih prejemkov dotičnih nameščenecv, med katere spadajo: sistematska in položajna plača ter rodbinska, krajevna in funkcijska določila. Ta 20% prispevek je bil že ponovno kamen spodtike. Radi tega smatramo za potrebno, da stvar enkrat temeljito razčistimo.

Iz knjige »SUZOR 1922—1926« in iz »Radniške zaščite« kot uradnega glasila SUZOR-a posnemamo, da je pasiva pokojninskega fonda SUZOR-a od leta do leta rapidno naraščala. Bilančni pri-manjkljaj je znašal:

31./XII. 1923	Din 6.580.232-66
31./XII. 1924	„ 8.903.652-61
31./XII. 1925	„ 14.419.719-53
31./XII. 1926	„ 18.131.954-70
31./XII. 1927	„ 6.121.562-70

Zmanjšanje pasive od 18 na 6 milijonov v letu 1927. ni posledica zboljšanja fonda, ampak samo posledica povišanja obrestne mere v računu premijskih rezerv od 4% na 6%. Stvarno je pa pasiva pokojninskega fonda še večja, ker se mnogim nameščencem niso vračunala v pokojnino vojna, državna in druga leta, kakor to predvideva službena pragmatika. Da dobi SUZOR kritje tudi za te obveznosti, je zvišal, kakor omenjeno, obrestno mero od 4% na 6%. S tem se pa ni samo pasiva znižala od 18 na 6 milijonov, ampak tudi tarif od 20% na 15%. Vendar je moral SUZOR tarif 20% še do nadaljnjega pridržati in sicer samo za to, da razliko od 5% (= 20% — 15%) v doglednem času pokrije in tudi v bilanci izkazano pasivo obenem z onimi bremenami, katere povzročajo gori omenjena vojna, državna in druga leta, katere se še niso formalno (z dekretom) priznala posameznim nameščencem, kar se bo moralo prej ali slej zgoditi. Tu navedeni proces je vpisan v knjigi »SUZOR 1922—1926« str. 50 sledeče:

»Kretanje premijske rezerve, koja se povečala jače, nego što su pricali prinosi, pokazuje, da 20% prinos, koji je inače dovoljno visoko odmjeren, ipak nije bio dovoljan, da pokrije uračunavanje ranijih godina službe, jer su se one u prvo vrijeme veoma liberalno priznavale kod službenikova primanja u službu. To nas upućuje, da treba već kod namještanja ozbiljno voditi računa i o teretima, koji se s time nameću penzionom fondu. Pored toga prekomjerni porast rezerve sili Središnji ured za osiguranje radnika, da zadrži još neko vrijeme 20% prinos, dok se ne pokrije deficit, koji nije prestao i nakon preračunavanja rezerve na osnovu 6% kamatne stope, premda bi inače bio dovoljan i za četvrtinu manji prinos.«

Vkljub tem več ali manj znanim dejstvom je predložil g. dr. A. Golia, tajnik Zveze industrijcev, na seji ravnateljstva OUZD-a v Ljubljani dne 25./X. 1929 v imenu upravnega odbora sledeč predlog:

»Ravnateljstvo OUZD ugotavlja, da je 20% prispevek za pokojninsko zavarovanje nameščenecv previsok. Ravnateljstvo odobruje to postavko v proračunu le, ker tako določa še veljavni statut SUZOR-a. Ravnateljstvo priporoča, da naj bi se kritje obveznosti, ki jih je prevzel pokojninski sklad za prejšnja leta, razdelilo na daljšo dobo, ne-kvarno za pravice nameščenca. Za tako rešitev govori že okolnost, da mora sklad kriti tedaj vse tekoče izdatke za pokojninske dajatve iz tekočih dohodkov. Sedanja dotacija za pokojninsko zavarovanje ne koristi prepotrebni popularizaciji zavarovanja pri interesentih. Zato predlaga ravnateljstvo, da vzame Osrednji urad v pretres revizijo odnosnih statutarčnih določil.

Ravnateljstvo OUZD v Ljubljani predlaga, da Osrednji urad za zavarovanje delavcev izvede revizijo pokojninskega fonda za nameščence. Pri reviziji naj se vpoštevata, da se morajo pokojninske dajatve priznavati od vseh prejemkov, od katerih se pobira pokojninski prispevek.«

Iz spomenice ni neposredno razvidno, kaj je prav za prav njen namen.

Iz rastoče pasive se vendar ne more zaključiti, da so dohodki pokojninskega fonda preveliki, pač pa samo obratno. In končno tarif 20 ni hišna številka OUZD-a na Miklošičevi cesti, ampak rezultat dolgih računov in vsako kritiziranje tega rezultata mora biti brez-pogojno podkrepjeno s tem, da se dokaže konkretna napaka pri računu ali pa, da uporabljene statistične osnove ne odgo-varjajo (umrljivost, invaliditeta itd.) de-janskemu stanju. Nadalje je zahteva, »da se obveznosti, ki jih je prevzel po-kojninski sklad za prejšnja leta, razde-lijo na daljšo dobo nekvarno za pravice nameščenca«, popolnoma odveč, ker je SUZOR v ta namen že preskrbel 5%, kateri so v 20% tarifu že zapopadeni, kar je že zgoraj omenjeno. Trditev, da tekoči dohodki pokojninskega fonda (= 20% prispevki) krijejo vse tekoče izdatke za pokojninske dajatve, je sama po sebi umevna, vendar to nima nobene zveze z višino prispevka. Vsako pokoj-ninsko zavarovanje ima večletne ka-renčne dobe. Dokler ne mine ta več-letna karencija, katere znaša pri pokoj-ninskem fondu SRZOR-a 5 let za doseg invalidnine in 10 let za doseg starostne rente, nima pokojninsko zavarovanje nobenih izdatkov. Ako vzamemo, da mora višina dajatev določiti istodobno višino prispevkov, potem dobimo v času karencije dobe zavarovanje brez daja-tev in brez prispevkov. Tako zavaro-vanje stvarno ta čas sploh ne obstoja. Vendar da ta peticija sumiti, da se hoče sedanji sistem kritja, kateri se napačno imenuje »kapitalno kritje« mesto pra-vilno »premijsko kritje«, nadomestiti vsaj deloma z naknadnim. Ta zahteva pa zopet ne odgovarja želji avtorja pred-loga, da se upravni stroški znižajo, ker je naknadno kritje dražje od kapitalnega kritja in kapitalno kritje zopet dražje od premijskega kritja. Premijsko kritje obremenjuje proračun OUZD-a v Ljubljani samo za leto 1930. z 1.48% vseh prispevkov, naknadno kritje pa državni proračun za leto 1929./30. s celih 14.49%.

Politika znižanja zavarovalnih pri-spevkov od strani delodajalcev je sploš-no znana. Najprej se zniža tarif z najraz-ličnejšimi motivacijami, večkrat tudi s pogrešni trditvijo, da je naknadno kri-tje najcenejše. Ko pa pride čas, da je treba stare dolgove poplačati, potem se pa industrija sklicuje na gospodarsko krizo, katere »onemogoča« povišanje prispevkov ter zahteva samo znižanje dajatev. Tako n. pr. se je tarif nezgodne panoge zniževal od 8% na 6% in celo na 5%. Ko je neugodno zavarovanje vsled tega prišlo v krizo, ni sklenila TOI v Ljubljani povišanje tarifov, ampak temeljito redukcijo dajatev; vse neugodne rente naj bi se skrajšale za eno četrtino, rente izpod 30% naj bi kratkoma lo od-padle itd., itd.

Zavarovancem je pač vseeno, kakšen sistem kritja se uporablja v zavarovanju, toda le pod pogojem, da imajo dovoljno jamstvo za realiziranje svojih zakonitih pravic. Dokler pa naša podjetja tako neredno plačujejo prispevke, da so za-ostanki na nevplačanih prispevkih na-rastli preko 150.000.000 Din in da mo-rajo OUZD-i velik del svojih prispev-kov rubežnim potom iztirjavati, vse do-tlej ne more pristati delavstvo na na-knadno kritje, najsi bo samo deloma ali pa v celoti.

Priporočali bi, da se prispevek po-kojninskega fonda SUZOR-a v prora-čunu ne kalkulira z 20% rednih prejem-kov pok. zav. nameščenecv, ampak z 1% vseh dohodkov OUZD-a. Stvarno se ti zneski krijejo. Nepotrebnost kritika bi pa pri tem odpadla, ker je znano, da država plačuje nad 14% vseh dohodkov za pokojnino, to je skoraj desetkrat več kot OUZD.

Ratifikacija važnih soc. političnih pogodb.

Jugoslovanska in nemška vlada sta ratificirali dve zelo važni pogodbi in si-cer: Sporazum glede srbsko-hrvatsko-slovenskih kmetijskih delavcev in Po-godba glede socialnega zavarovanja. Oba dogovora sta bila podpisana v Ber-linu dne 15. decembra 1928 ter sta do-bila z obojestransko ratifikacijo zakon-sko moč.

Sporazum glede sezonskih delavcev obsega prav za prav dva dela: **Zakon o sporazumu samem ter Delovno pogodbo za inozemske sezonske delavce.**

Bistvena določila zakona so: Seljenje kmetijskih delavcev iz Jugoslavije v Nemčijo je sezonskega, ne stalnega zna-čaja.

Nabiranje, posredovanje in najema-nje takih delavcev se vrši na nemški strani potom »Nemške delavske cen-trale«, na jugoslovanski strani potom Centralnega odbora za posredovanje dela in Javne borze dela.

Najemanje se vrši le na podlagi de-lovne pogodbe, ki jo je sestavil stro-kovni odbor za kmetijstvo in gospodar-stvo pri državnem zavodu za posredo-vanje dela in zavarovanje brezposelnih delavcev.

Druge delovne pogodbe, ki bi jih kdo sklenil z jugoslovanskimi delavci, so po nemških zakonskih predpisih v toliko neveljavne, v kolikor se razlikujejo v škodo delavcev od delovne pogodbe, ki jo je sestavil zgoraj omenjeni strokovni odbor.

Nabiranje in najemanje delavcev za nemške kmetovalce se mora vršiti samo v skupinah dveh oseb. Skupine delav-cov, večje od 14 oseb, vodi eden izmed delavcev, **tako zvani prvi delavec**, kljub temu pa mora tudi sam delati z ostalimi delavci vred.

Skupine, večje od 24 oseb, pa vodi **vodja skupine**. Prve delavce in vodje skupine določijo Javne borze dela v sporazumu z nemško delavsko centralo.

Borze dela morajo skrbeti, da zbe-rejo pravočasno predpisano število de-lavcev, katere natančno seznanijo z vse-bino pogodbe. To mora biti tudi zabele-ženo na pogodbi. Pogodba, ki mora ob-segati imena vseh delavcev z natančni-mi rojstnimi in domovinskimi podatki, se sestavi v 4 izvodih. Enega dobi de-lavska centrala, enega borza dela, enega delodajalec, enega pa prvi delavec, od-nosno vodja skupine ali pa kdo drugi, ki ga določi Javna borza dela izmed de-lavcev.

Delavke izpod 25 let se načeloma ne smejo posamezno nastanjati v delovnih krajih.

Delavci, prvi delavci in vodje sku-pin, ki prekršijo pogodbo, se več ne na-jemajo za delavce v Nemčijo.

Delavce prevzame nemška delavska centrala načeloma šele na nemški meji, ki tudi odredi, da se vsi delavci ob pre-stopu meje zdravniško preiščejo in ce-pijo. Bolni ali pa za delo nesposobni de-lavci se odpremijo nazaj v domovino.

Najete delavce sme uporabljati le tisti gospodar, ki jih je po pogodbi najel, samo v izjemnih slučajih sme prestopiti delavec k drugemu gospodarju. V tem slučaju mora poslati delavska centrala en izvod nove pogodbe pristojni borzi dela in obenem priobčiti razloge. Toda mezdni in delovni pogoji se ne smejo poslabšati.

Najeti sezonski delavci uživajo glede zaštite delavcev, javnega skrbstva, ure-ditve delovnih pogojev itd., isto zaščito, kakor nemški delavci. Nemška vlada se zaveže, da bo uporabljala svoj upliv, da bodo stanovanja kmetijskih sezonskih delavcev neoporečna v pravem in zdravstvenem oziru.

Ta sporazum velja do 31. decembra 1929 in se podaljšuje molče od leta do leta, če se ne odpove najkasneje do 1. oktobra za konec koledarskega leta.

Kongres internacionale tovarniških delavcev.

25. in 26. septembra se je vršil v Strasbourgu kongres strokovne interna-cionalne tovarniških in transportnih de-lavcev. V tej internacionali so včlanjeni steklarski, pivovarski, tovarniški, ke-mični in transportni delavci (tudi šoferji) sledečih držav: Belgije, Francije, Nizo-zemske, Nemčije, Švice, Poljske, Češko-slovaške, Jugoslavije, Avstrije in Ogrske.

Spričo dejstva, da se vse gospodar-stvo razvija vedno bolj v svetovno go-spodarstvo, je gotovo nujno, da je de-lavstvo mednarodno organizirano, da more ščititi svoje gospodarske in kul-turne interese. Krščanske strokovne or-ganizacije smatrajo te internacionale kot strogo socialna, gospodarska in svetov-no-nazorna združenja. Centrale iz posa-meznih držav se shajajo po svojih za-stopnikih, da si izmenjajo svoja izkustva, primerjajo mezdne in delovne pogoje po-edinih držav med seboj, da morejo v teh ozirih uspešneje vršiti svoje naloge. Zbirajo se tudi, da se kot pristaši istega svetovnega naziranja tesneje med seboj združijo in da enotno skušajo voditi bor-bo v smeri preureditve gospodarstva v smislu krščanskega socializma.

Poleg tega pa močno služijo te inter-nacionalne, dasi je njihov pomen pred-vsem gospodarski in socialni, v svojih stremiljenjih ideji zblizanja narodov. Krščanski delavski strokovni pokret de-luje v tem duhu zavestno na to, da se ustvari svetoven mir.

Na kongresu so bile zastopane vse priključene dežele. Vodil je kongres pred-sednik internacionale tovariš **Tremmel**, nemški državni poslanec in predsednik zveze tovarniških delavcev. V svojem otvoritvenem govoru je zlasti poudarjal, da postavlja koncentriranje kapitalistič-nega gospodarstva delavstvo vseh dežel pred vedno nova vprašanja in naloge, ki jih more izvršiti le mednarodno. K temu prihaja še to, da postaja reakcija napram socialnim pridobitvam delavstva v vseh državah vedno močnejša.

V imenu ravnatelja mednarodnega urada dela je pozdravil kongres tovariš **Henzeler**, tov. **Panwels** pa za skupno internacionalo vseh kršč. strok. zvez.

Tajnik internacionale tov. **Brussel** iz Haaga je podal poslovno poročilo za pretekla tri leta. Članstvo je v vseh drža-

vah naraslo. Nanovo so se priključile zveze iz Češkoslovaške in Jugoslavije. Zlasti je bilo izborno njegovo strokovno poročilo. K debati so se oglasili zastop-niki vseh držav in je bilo poročilo eno-glasno sprejeto. Nato so bila nekoliko spremenjena pravila internacionale.

Dalje je kongres obravnaval delovne razmere v sladkorni, steklarski in kam-noseški industriji kakor tudi v prometar-stvu. Posebej se je še obravnavalo vprašanje zaposlovanja ženske delovne moči. Izvoljene so bile komisije za izdelavo resolucij.

Drugi dan kongresa so prišla na vrsto vprašanja posebne zaštite delavcev. Sprejete so bile sledeče resolucije: 1. Za-gotovitev nedeljskega počitka v sladkor-ni industriji. 2. Prepoved zaposlovanja žen pred pečmi v steklarski industriji. 3. Uvedba štiri-izmenskega sistema v steklarski industriji. 4. Ureditev delov-nega časa delavcev na ladjah. 5. Pobija-nje sistema uvoznih prepovedi. 6. Prepov-ed tovarniškega dela omoženim ženam in uporabljanje ženske delovne moči za moška dela, da se doseže mednarodna ureditev teh vprašanj.

Zlasti na široko se je pretresalo vprašanje racionalizacije gospodarstva in in-dustrije ter dela v industriji. Saj imajo vedno bolj napredujoča racionalizacija in razvoj tehnike za posledico, da se vedno večje mase delovne moči izpla-čajo iz produkcijskega procesa. Toliki brezposelnosti v vseh državah je v ve-liki meri vzrok racionalizacija. Brezpo-selnost pa ni velika nevarnost samo za delavstvo, ampak za celotno družbo. Po-leg tega pa zahteva racionaliziran obrat tudi od vsakega delavca posebej mnogo več energije kot preje, kar je zopet zanj slaba posledica racionalizacije. Naloga delavskega strokovnega pokreta je, da se delavstvu kvarne posledice odpravijo. Tozadevna resolucija zahteva, da se i posamezne države i Društvo narodov s pritegnitvijo zastopnikov delavstva o teh vprašanjih posvetujejo in jih uredi.

Ljubljanski »ibljartarji« se pritožujejo, da jim je Napoleonov spomenik odjedel letno nabavo službene obleke.

V vsako hišo „Delavsko Pravico“!

Krekova mladina.

Mesto venca na grob. Centrala je kupila mesto venca na grob dr. Kreku 1000 kg premoga za dve revni družini. Mislimo, da je to najlepša počastitev spomina našega apostola.

Tržič. V nedeljo nas je prišlo skupaj 20 fantov. Imeli smo tečaj, ki je obsegal sledeče točke: »O tovarištvu«, »Krščanski socialist«, »Agitacija«, »Odseki našega dela«, »Naš fant«. Popoldne smo imeli sejo, na kateri smo obravnavali delo in načrt za bodoče delo. Tečaj je pokazal, kako potrebno je, da pridemo včasih skupaj, se porazgovorimo in se pogledimo v svoj idejni svet.

Jeseničani. Vsi v nedeljo, dne 17. novembra na Koroško Belo na tečaj! Razgiblajte se in agitirajte!

Sestanki. Marsikje niso popolnoma na jasnem, kako si naj urede svoje stanke. Ponekod preveč študirajo, ponekod pa so preplitvi in se po delu nič ne ločijo od drugih meščanskih organizacij. Naj na sestankih ne manjka recitacije, deklaracije in pozneje kratke nagovori. Vsak naj za to na vrsto pride. Vzemite kaj iz Krekovega Socializma (da dobite vpogled v razvoj soc. gibanj). Življenje samo je najboljši učitelj. Pogovorite se o gospodarskih stvareh, o dogodkih in jih tolmačite, pretehtajte in sklepajte iz njih. Zasedajte delo drugod in se pogovorite o vsem tem. Naj na sestankih ne manjka petja in tudi vesele besede. Krekova družina naj ne bo samo trdnjava krščanskega socializma, temveč naj bo tudi družina, ki veže fante med seboj v trdno fantovsko zvezo.

Koledarček. Družine, ki ne morejo doposlanih jim koledarčkov prodati, naj jih vrnejo takoj. Vsi so nam poslali, povpraševanje pa je veliko.

Borci.

Smučarji. Zima se bliža, sneg in mraz. A ne bomo sedeli pri gorko zakurjenih pečeh. S smučmi na nogah bomo šli na

belo polja in bregove. Brez dvoma je smučanje najpeši šport in gotovo se nam bo še marsikdo pridružil.

Razno.

Položnice dobe s to številko vsi tisti posamezni naročniki, ki niso v redu z naročnino. Prosimo vse tiste, da nam naročnino čimprej nakažejo smatrajoč to kot svojo moralno dolžnost napram listu, ki ima radi odločnega zastopanja delavskih pravic mnogo neprijateljev a malo prijateljev.

Delavske koledarčke so plačali še: Jesenice 21, Boh. Bistrica 3, Suhi dol 10, Lesce 10, Maribor 8, Guštanj 20, Nazarje 50, Tržič 40. Na prvem mestu so Jesenice z 61, Huda jama in Nazarje s po 50, Vrhniko z 49, Tržič s 40, Maribor in pa boln. strežniki Ljubljana s po 36, Ribnica na Poh. s 30, Prevalje z 22, Domžale, Guštanj in Poselska zveza Ljubljana z 20 plačanimi koledarčki itd. — Koledarčki so popolnoma poslali, naročila pa še vedno prihajajo. Razprodajalci, ki ne bodo mogli vseh razprodati, naj nam jih takoj vrnejo, da postrežemo drugim.

Kaj je novega v socialnem zavarovanju. Za člane OUZD, ki imajo sitnosti radi zobnih dajatev, je važna okrožnica SUZORa glede povpračila prevoznih stroškov, ki pravi, da se povrnejo stroški za prevoz na pot k uradnemu zdravniku, ki je zobozdravnik, le enkrat in sicer, če se zobje zdravijo. Dolžnost, ruhati zobe ima vsak okoliški zdravnik in se ne povračajo v takem slučaju prevoznih stroškov k zobozdravniku, recimo v Ljubljano. — Če se član urada ponesreči, plača urad njegov prevoz od kraja obrata, oziroma nesreče do bolnice, če se ta nahaja v dotičnem kraju. — Ljubljanski OUZD priporoča svojim članom, da se poslužujejo zdravilišča na Rabu, kjer se uspešno zdravijo sledeče bolezni: za bolnike z zaprtjo tuberkulozo kosti ter žlez in škrofuloze, za bolnike s sklepnim revmatizmom, z revmatizmom mišičevja, ki pa

ne smejo imeti hudih srčnih napak, za bolnike, ki trpe na astma bronhiale, za rekonvalescente po velikih operacijah, z zaprtjo ali napol zaprto rano, za rekonvalescente po kostolomih. — Minister za socialno politiko je potrdil pravilnik bolniške blagajne trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani. Pravilnik odreja za blagajno podrejenost osrednjemu uradu. Članstvo pri tej blagajni ali OUZD si poljubno izbira vsak nameščenec sam. Članstvo pri obeh ustanovah pa ni dovoljeno. — Ravateljstvo OUZD je sklenilo, da dobijo nameščenci za božičnico 13. plačo. Sklep čaka le še podpis pristojnih inštanec.

Borza dela.

Borza dela v Ljubljani ima na razpolago delo: 6 hlapcem, 4 mizarjem, 2 čevljarjem, 1 sodarju, 1 pečarskemu pomočniku, 3 kleparjem, 2 navadnima delavcema, 50 tesačem, 26 rudarjem, 7 krojaškim pomočnikom, 1 litografu, 1 kravarju, 1 optikarju, 1 opekarskemu mojstru, 10 tesarskim mojstrom, 1 delavcu za izdelavo cementne opeke, 2 elektromonterjema, 1 vrtnarju, 1 pekovskemu pomočniku, 13 vajencem. — 4 šiviljam perila, 4 tkalkam, 1 šivilji plaščev, 2 pletilkama, 3 služkinjam ter 2 kmečkima deklama in 4 vajenkam.

Delavska borza v Mariboru ima na razpolago delo: 13 viničarjem, 4 majarjem, 1 kravarju s sinom, 14 hlapcem, 3 pom. delavcem, 20 gozdnim delavcem, 25 rudarjem, 5 kleparjem, 2 elektricarjema, 1 elektr. inštalaterju, 1 mehaniku, 1 automehaniku, 1 kotlarju, 3 mizarjem, 4 sodarjem, 1 žagarju, 1 stavbnemu ključavničarju, 1 tapetniku, 1 čevlarskemu delovodju, 1 krojaškemu delovodju, 3 čevljarjem, 5 krojačem, 3 zidarjem, 1 peku, 4 tesarjem, 1 kuharju. — Vajencem pekovske, čevlarske, kovarske, mizarske in slaščičarske obrti. — 4 kuharicam, 6 služkinjam, 2 kuharicama k finančnim stražnikom, 2 kuharica-

ma k orožn., 2 postrežnicama, 3 služkinjam za v Srbijo, 2 sobaricama, 2 tovarniškima delavcema, 2 šiviljama za obleko, 4 strojnimi pletilkam, 1 vzgojiteljici, 1 varuški, 1 trg. vajenki, 2 šiviljskima vajenkama.

Celje. Delo je na razpolago: 2 hlapcema, 1 pomožnemu delavcu, 60 gozdnim delavcem, 10 rudarjem, 10 delavcem za cesto, 1 pečarju, 3 kovačem, 3 kleparjem, 3 stavbnim ključavničarjem, 4 mizarjem, 5 sodarjem, 2 tapetnikoma, 7 čevljarjem, 2 krojačema, 1 krojaču za konfekcijo, 1 mesarju, 1 mlinarju, 10 težakom, 4 soboslikarjem, 16 vajencem, — 6 kmečkim deklama, 1 šivilji perila, 4 natakaricam, 1 hotelski kuharici, 4 kuharicam, 3 služkinjam, 1 vzgojiteljici, 2 rejenkam.

Za kratek čas.

Artnik (veseljak, samec): »Povem dogodbico, pri kateri se boš smejal, da boš počil.« — Murn: »Prihrani zgodbo za pozneje, ko pride moja tašča.«

Gospa županja je šla v cerkev in seveda zamudila. Ljudje so ravno vstali k evangeliju. Pa pravi županja, ko se je zbasala v klop, k sosedi: »Saj bi ne bilo treba radi mene vstajati, čeprav je bil naš izvoljen županom.«

»Ali ste že kdaj bili v zaporu?« je strogo vprašal komisar. — »Se nikoli,« je odvrnil obtoženec ter prišel na vso moč jokati. — »Nič ne jokajte, če še niste bili, saj sedaj boste,« ga je potolažil komisar.

A.: »Kako to, da se vaš sin vozi z avtom, vi pa navadno s tramvajem?« — B.: »On ima bogatega očeta, jaz pa ne.«

Učitelj: »Povej mi stavek, v katerem bo beseda analiza.« — Matevž: »Ana je moja sestrična, Liza pa njena prijateljica.«

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kurel

Ustavil se je drugo pot. Stresal ga je strah pred vsem tem, kar je moral povedati. In dolgo je strmел v oči svoje male, ki bodo še toliko jokale. Nič več ni bilo na njem prejšnje srditosti. Pred blede in samo po sebi zmagovalno Henrietto je ostal samo starec, ki je z boleštvjo v srcu slušal častno zadevo.

Sedel je zopet v naslonjač, ki ga je bil prej zapustil.

»Pridi,« je rekel, »tudi jaz moram govoriti s teboj.«

Ko je bila prav tik ob njem in je videl, da se sklanja draga mu plavalas glavica k njemu in njegovi skrivnosti, je spregovoril znova:

»Povedati ti moram nekaj prav bridkega.«

Zganila se je, ko da mu ne verjame.

»Bridkejšega nego je to, kar si mi povedala ti.«

Henrietta se je žalostno nasmehnila.

»Kaj še ostaja bridkega, stric moj, če sem pustila fanta in če zapuščam vas?«

»Ej, uboga moja mala, ostanejo tisti, ki nanje nisi mislila. Vse ti povem.«

Nežno in prav po tistem, z okornimi besedami je pripovedoval preteklost. Henrietta ga je poslušala negibno in kot da je z mislimi kdo ve kje...

XXXI.

Ta dan se Henrietta ni prikazala pri gospe Clémenci. Stric Madiot je stopil dopoldne h gospodinj in opravičil svojo nečakinja.

A proti šesti uri zvečer, ko je začela padati noč, je dekle šlo z doma. Ne da bi se zavedla prav, je storila takó kot Marija, — odstranila je obe rozi, ki sta ji krasili klobuk. Mesto da bi se spustila k nabrežju in krenila počez po trgovskih in modnih okrajih, je šla navkreber po ulici Ermitage in dospela po dolgem ovinku na ulico Saint-Similien.

Odkar je bil izpregovoril stric Eloi, ni imela druge želje: da vidi Marijo.

Spotoma si je ponavljala, da so se ji jedva premikale ustne pod koprenico:

»Marija, Marija, ti, ki si brez dvoma vedela vse in ki nisi izpregovorila! Menila sem vedno, da sem nad tabo, in ti si mi storila največjo žrtev: nisi povedala ničesar! Marija, kaka cena vendar in kaka ljubezen v tvoji sramoti! Ah, uboga dekle, to bova sedaj mogli združiti svoje solze...«

Vstopila se je med hišna vrata, iz katerih je bilo med dvema zidoma delavskega okraja videti stolnico in hiše, ki jo obdajajo. Vse je bilo zavito v meglo daljave. Potem je stopila na levi hodnik in je potrkala enkrat, dvakrat. Nikdo se ni oglasil.

Tretjo pot je zaklicala ženska iz gorenjega nadstropja:

»Kaj hočete?«

»Gospodično Marijo Schwarzovo. Ali je šla z doma?«

Kakor mnogo žen iz ljudstva nerado odgovarja ljudem, ki jih ne vidi, tako je tudi ta soseda prišla po stopnicah navzdol ter sklanjala spotoma glavo čez ograjo. Bila je delavska žena, še mlada, a uvela, z ostanke rdečice v sivkastem obrazu in nemarno spletenimi, konopljastimi lasmi.

Ko je zagledala boljše oblečeno dekle, je uganila v njej tovarišico Marije Schwarzove ter rekla:

»Torej ne veste, da je ni več tu, gospodična?«

»Od kdaj?«

»Štirinajst dni vendar že! Rubežen je bila tu, lahko pogledate.«

Potegnila je iz žepa ključ in odprla vrata. Ne da bi vstopila, je Henrietta z enim pogledom videla, da je soba prav tako gola kot je bila tisti dan, ko jo je Marija bila najela. Zavese, miza, zrcalo, obe posojeni akvarelni sliki, vse, kar je spominjalo Marije, je bilo izginilo. Soba je nudila svojo železno posteljo, dva stola in bele stene gostu, ki utegne mimo grede kdaj bivati tukaj.

Ženska je spričo Henriettine rdečice uganila, da je dekle več nego navadna ali neprizadeta tovarišica, zato je rekla:

»Vidite, težko si je kruh služila. Lotila se je vsega, da si je mogla s čim kupovati kruha in plačevati stanovanje. Delala je srajce, bluže, pletla je, in videti je bilo, da je tega vajena. Nikdar ni šla

zdoma. Nekaj krat sem to zimo stopila k njej, pa je držala roke nad svečo, tako-le, da si jih je zagrevala. Jaz sem ji pravila: »Pa je vendarle tisti, ki vas je zmešal, pravi lopov, ko vam ne pošlje niti toliko, da bi si mogli zakuriti.« Ona pa ni nikdar govorila o njem. Zdi se, da je bil vojak, navaden vojak, gospodična, in še ničvreden, zakaj obsodili so ga te dni...«

»Da, da, vem... in kaj je z njo?«

»A, veste? Da vam naj povem, kaj je z njo...«

Ženska se je ustavila, da je zaobrnila ključ in zaklenila sobo.

»Zgodbe si nerada izmišljujem. Rečem lahko samo, da že dva meseca ni imela več moči, da bi delala. Zalost, ki jo je razjedala, kaj ne, in potem slaba hrana, in pa kašelj, so ji izpodkopali zdravje. Plačala ni najemnine in takrat — zbogom! Bilo je kmalu konec s to njeno šaro. Zdaj je že štirinajst dni tega, kot sem vam povedala.«

»A ona sama, gospa, Marija Schwarzova?«

»Primaruha, gospodična, nisem je več videla. Sosede so jo srečale. Bržčas je prebila noči kakor druge. In včeraj mi je povedal nekdo, da je odpotovala v Pariz, odkoder je bila prišla. Ali vidite zdaj, — taka revščina!«

Šla je spet po stopnicah navzgor in drsala s sabo svoje copate, ki so udarjale na stopnico, preden se je noga ustavila na njej. Najbrž se je bala, da je povedala preveč, ali pa se je lotila žalost za ubogim dekletom. Dodala je z vrha stopnic:

»Ni bila napačno dekle, veste. Samo vesela je bila rada. Mlada je bila. Norčava. Matere ni imela.«

Iz malega sivega zvezka. — »Sedaj sem vaša, reveži tega sveta. Ničesar ni več, kar bi me zadrževalo. Čutim, da sem se odrešila vsega. Edini moj ponos je bil, da sem dekle iz poštene rodovine. Nima več pravice do njega. Ne morem se več spomniti s sladkostjo niti svojih detinskih let.

Odslovila sem svojega Etiennea, preden sem izvedela za vse. Zdaj vidim, da nisem smela biti njegova. Kakšno ženo bi imel on, ki je pravil, da pozablja mojega brata, in ki bi moral pozabiti tudi mojo mater, da bi me ljubil! Veš, fant moj, tvoje mesto je za vekomaj v mojem srcu! Tista, ki si jo boš izbral, bo srečna.